

Agerdyrkningsberetning

(indtil Slutningen af Oktober Maaned).

Det er at antage, at Aaret 1903 vil blive indskrevet i alle danske Landmænds Hukommelse med en saadan Skrift, at det ikke saa snart glemmes igen. Thi selv om det maa siges, at »Enden blev god« forholdsvis, saa saa det dog en lang Tid meget truende ud, og Trængslerne, der maatte gennemgaas, vare mange og store. Landmænd der mente, at de vidste hvad en vaad Høst var, have maattet erkende, at det, de hidtil havde kaldt en vaad Høst, ikke tilnærmelsesvis har kunnet maale sig med Høsten iaar. Aaret har i det hele været usædvanlig rigt paa Nedbør. Foraaret var vaadt og koldt med heftig Snestorm i April Maaned den 19de—20de. Denne Sne synes dog at være faldet tættest og have generet mest i Nord- og Østsjælland og paa Bornholm. Efter Midten af Maj blev Vejret mildt og smukt og holdt sig med enkelte Afbrydelser godt til henimod Høst, men saa begyndte Regnen og det for Alvor og vanskeliggjorde i aller højeste Grad Sædens Bjergring. Noget smukt Vejr fik vi jo i September, men plagedes saa til Gengæld af Taage og meget stærk Dug, der først forsvandt langt op ad Dagen og indskrænkede den Tid, hvori der kunde køres ind, til et Minimum. Naar undtages en Del af Maj og Juni Maaneder har Temperaturen gennemgaaende været ret lav, hvad der maa siges i høj Grad at være kommen Kornhøsten tilgode, idet den lave Temperatur i Forbindelse med en Del Blæst bevirkede, at Kornet spirede forholdsvis lidt i Hobene.

Avlen af Agerhø synes, efter de fleste Indberetninger at dømme, at have været god; navnlig det tidligt høstede Agerhø har været ypperligt baade hvad Kvalitet og Kvantitet angaar. Af Enghø har der været meget, og hvad der er høstet tidligt, er bjerget og bjerget godt. Det sent høstede har voldet store Vanskeligheder, er blevet meget udvasket af Regnen og er derfor bjerget i mindre god Tilstand, ja paa enkelte Steder har man helt maattet opgive at bjerge det. Gennemgaaende kan man dog sige, at der iaar er betydelige Beholdninger af Hø til Stede til Vinterens Forbrug.

Hvad Udbyttet af de enkelte Sædarter angaar, saa tegnede det jo rigtig godt fra Foraaret af, men selvfølgelig bevirkede den megen Regn og Storm, at Udbyttet langt fra kom til at svare til Forventningerne, dog lyde de fleste Indberetninger paa Middelhøst og over Middelhøst. — Rugen er de fleste Steder bleven høstet godt og kommen i Hus, før Regnen rigtig tog fat. Den synes at være godt kærnesat, paa sine Steder endog udmærket. Fra Bornholm meldes saaledes om indtil 22 Fold.

Hveden stod fra Vinteren noget trykket, og, navnlig hvor den er bleven saaet sent, manglede den i Foraaret Kraft og kunde ikke ret komme i Vækst, hvorfor den paa sine Steder blev noget mishandlet af Ukrudtet. Hvor den var svær, blev den slaaget ned af Regnen, saa den kan ikke antages at ville give mere end Middelhøst. Fra enkelte Steder meldes dog om ret høje Fold og god Kvalitetsvægt.

Hvad Bygget angaar, melde de fleste Indberetninger om Middelhøst, men Kvaliteten er mørk og ringe og Straaet meget udvasket, saaledes at Halmens Foderværdi er meget betydelig forringet. Hvor Bygget benyttes til Udlægsmark, har det været meget vanskeligt at bjerge, idet Kløveren voksede sig stor og mægtig og var i det vaade, kolde Vejr meget vanskelig at faa vejret. Kærnen er gennemgaaende meget mørk, og smukt, lyst Maltbyg vil vist være en Sjældenhed iaar. 6-rd. Byg, der er høstet tidligt, danner en Undtagelse, dog have vi ingen Meddelelser om særlig gode Resultater.

Havren har ogsaa givet Middelhøst, men kunde have givet store Fold, hvis ikke Storm og Regn ogsaa her havde

virket nedbrydende. En Del Havre (navnlig i Jylland) har maattet høstes uden at have naaet den rette Modenhedsgrad, og hvor den har været moden, ere store Mængder gaaede tabt ved Storm, og meget er spiret i Hobene paa Marken.

Bælg-sæd meldes at have givet Middelhøst, men en Del er spildt, da Regnen har aabnet Bælgene; dog har disse Afgrøder været tilfredsstillende, hvor man har benyttet yderige og tidligt modne Ærtesorter.

Der er jo ingenting saa galt, at det ikke er godt for noget, og en god Indflydelse har det vaade og kolde Vejr haft i Sommer, og det er paa Larve- og Insektangreb. Disse synes, efter alle Indberetninger at domme, at have været meget smaa — fra nogle enkelte Steder meldes dog om Nematoder paa Havre og om Smelderlarve- og Fritflueangreb. En enkelt Hvedemark har maattet omløjes paa Grund af Kornblomsterfluens Larver, men alt i alt synes Insektangreb ikke at have været af nogen Betydning.

Af Plantesygdomme optræder nogen Rust og nogen Brand, den sidste dog sjældnere, da Bejtsningen synes at blive almindelig. Kaalbroksvampen har paa sine Steder været noget generende paa Kaalroer og Turnips, og desværre synes det som om det anbefalede Ødelæggelsesmiddel, Kalk, ikke har den forønskede Virkning.

Sædens Indbjergning har været umaadelig vanskelig, ja saa vanskelig, at man maaske ikke i et Par Menneskealdre har haft vanskeligere Høst. Meget Korn paa Marken, tjenligt til at høstes, og saa Regn, Regn og atter Regn! Man maa yde de danske Landmænd al Respekt for at de, tiltrods for at Forholdene vare saa vanskelige, som de vare, dog fik Sæden bjerget saa godt som de fik. En vaad Høst, en lang Høst, en dyr Høst. Maskinerne kunde kun i de færreste Tilfælde anvendes og Arbejdet maatte stadig afbrydes. Om end Blæsten, der ofte steg til Storm, gjorde megen Skade ved at blæse en Del Korn af, saa gjorde den dog ogsaa sin Nytte ved sine tørrende Egenskaber. Af de specielle Høstmethoder har det vist sig, at de bornholmske Stakke iaar har staaet deres Prøve, overalt, hvor de have været benyttede, udtales der den største Anerkendelse af deres Bevaringsevne for Kornet.

Dette blev ikke gennemvaadt, og den Del, der blev vaadt, tørrede meget hurtigt igen. Høsten endte de fleste Steder i Oktober, men endnu i Slutningen af samme Maaned var der paa enkelte Steder Korn ude — dette maa dog vel nu opgives som uerholdeligt.

Gennemgaaende synes der, hvor Roerne have været saaet rettidigt og hvor Frøet har været godt, at herske Tilfredshed med Afgrøden, der vel kan ansættes som Middel — somme Steder over, som f. Eks. paa Slagelse-Eggen, hvorfra der meldes om Afgrøder paa 4—500 Tdr. pr. Td. Land. I Vest- og Nordjylland synes Udsigterne mindre gode. Omsaaning har sine Steder fundet Sted, og Mangel paa Varme i August og September har hæmmet den endelige Udvikling en Del. Fra Assens-Eggen angives Udbyttet af Sukkerroer til c. 300 Centner pr. Td. Land, af andre Roer til Middelhøst. Fra Frederiksborg-Eggen klages over, at Runkelroerne ere mindre gode og at Gulerødderne ere totalt mislykkede paa Grund af Sneleangreb. Optagningen og Hjemkørslen er meget vanskelig, da Jorden er saa vaad, at den hverken kan bære Folk eller Befordring.

Kartøffelavlens synes at være ret stor, men fra alle Sider klages over, at der er mange syge, og at de allerede efter ganske kort Nædkuling ere tilbøjelige til at raadne. Fra Midtfyen meddeles, at det synes som om Sorten Magnum bonum har staaet sig bedst. I Eggen om Jyderup have Kartofflerne bløde Pletter, hvoraf der ved Tryk udspøjtes en hvid, flødelignende Vædske, og de ere tillige befængte med smaa, hvide Maddiker, noget lig Ostemaddiker.

Sommergræsningen har i Forsommeren været rigelig, i Midtsommeren mindre rigelig og i Eftersommeren særdeles rigelig. Kun fra enkelte Steder meldes, at man har maattet tage Køerne ind paa Grund af Græsmangel i Midtsommeren. Efteraarsgræsningen har dog ikke kunnet udnyttes fuldt ud, da Vejrligets Barskhed tvang Køerne paa Stald, og Græssets Næringsværdi har gennemgaaende været ringere end ønskeligt, saaledes at man har været nødt til at bruge Tilskud af Kraftfoder for at holde Mælkeydelsen oppe og Huldet paa Kreaturerne.

Mælkeudbyttet har været jævnt godt, men Prisen paa Mælken noget lavere end ønskeligt. Mælkemængden har ved den gennemgaaende ret rigelige Græsmængde kunnet holdes oppe, noget Tilskud af Kraftfoder har hist og her været anvendt, ligesom der i den tørreste Tid med Held har været givet Tilskud af friskslaaet Enggræs, hvor dette havdes, naar Køerne stod paa en Mark med mindre god Mellemgræsning.

Udsigterne for Vinterfodring ere ganske gode. Høet er til Stede i rigelig Mængde og navnlig for Agerhøets Vedkommende af god Kvalitet. Roer er der ogsaa rigeligt af. Halmen er rigelig, men ganske vist noget udvasket. Da en stor Del af det indhøstede Korn kun kan komme ind under Kategorien »Foderkorn«, er det sandsynligt, at Indkøbet af Foderstoffer vil aftage noget. Muligt dog, da Roer og Halm er saa vandet, at Forbruget af Oliekager vil holde sig, især hvis Prisen falder, men for Majs, der noteres meget højt, vil der sandsynligvis ikke være videre Anvendelse.

Priserne paa Kreaturer have været meget høje og synes at holde sig. Fede Kvier 30 Øre pr. Pd. og gode Lødekøer 300 Kr. Fra Vendsyssel skrives, at Efterspørgselen efter Kælvekøer er meget stor, og at Priserne aldrig have været saa høje. Det samme er Tilfældet i Hadsund-Egnen, hvad der muligvis kan ligge i, at Kalvedødeligheden er meget stor.

Fra Assens-Egnen meddeles Priser paa Tyre fra 20—28 Øre, Køer fra 18—24 Øre, Kvier fra 20—25 Øre pr. Pd.

Da de forhaandenværende Beholdninger af Foder og Foderkorn ere store, er det jo ret naturligt, at Kreaturpriserne ere høje, idet mange ere tilbøjelige til iaar at omsætte deres Korn-avl i dyriske Produkter, fremfor at sælge den til en, muligvis paa Grund af Kvaliteten, ringere Pris.

Hestepriiserne have ikke forandret sig væsentligt. Handedelen er ret slæbende, men dog maaske lidt bedre end ifjor. Gode Heste betales som altid ret godt.

Svinepriserne have i Sommer holdt sig omkring 30 Øre. Der har været en ret livlig Produktion og allevegne fra meddeles, at Bestanden endnu er uforandret eller langsomt stigende.

(Fortsættes.)

Arbejderforholdene ere uforandrede. Der er ingenlunde for megen Arbejdskraft og Lønningerne ere meget høje. Maaske dog at Mangelen paa Kvinder til Malkning er føleligst. De fleste store Gaarde vilde være ilde stillede, dersom de ikke kunde faa Polakker til Hjælp.

Tørveskæringen har været meget vanskelig iaar og en Del af den sent opgravede Tørv er ikke bleven bjerget, da det ikke har været let at færdes paa Moserne paa Grund af den megen Væde. Ret betydelige Værdier er herved gaaet tabt, da Lægningen af Tørven jo er ret kostbar, og man, hvor man ellers skar rigeligt af dette Brændselsmateriale, nu er henvist til at købe andet Brændsel, maaske endda ret dyrt.

Om de mindre og mere specielle Kulturer kan det meddeles, at Grønærter til Konservering, der paa enkelte Egne dyrkes i ret stor Udstrækning, have givet et særdeles godt Resultat. Der haves Beretning om c. 10000 Pd. à $7\frac{1}{2}$ Øre Brutto pr. Td. Land, og en af vore største Konserverfabrikker angiver som sit Udbytte af 70 Tdr. Ld. 7500 Pd. pr. Td. Ld.

Af vore Korrespondenters Udtalelser hidsætte vi følgende:

Slagelse—Korsør-Egnen.

Græsset lukrerede af den megen Væde, saa der blev ikke alene en stor Høhøst, men ogsaa en saa frodig Græsning til Køerne, at disse mange Steder ikke kunde overkomme den, forinden det barske og regnfulde Vejr tvang dem paa Stald. Høet blev indhøstet i meget god Stand, ligesom ogsaa Sommerens Mælkeudbytte var over Forventning.

Vestlolland.

Kornet, særlig det sidst bjergede, har lidt betydeligt baade paa Straa og Køerne af det vedholdende Regnvejr, som ogsaa har forsinket Tærskningen ganske betydeligt, saa knapt den halve Tid kunde anvendes. Kornudbyttet viser sig mærkeligt nok paa flere Steder med endnu større Fold end ifjor, skøndt man i Mands Minde ikke har kendt saa store Fold

paa mange Gaarde, dog er der jo ogsaa de Gaarde, der maa notere et mindre Udbytte end ifjor.

Samsø.

I Efteraaret har der hersket stærk Dødelighed mellem Kalvene, saaledes at de først i 6—8 Ugers Alderen ere blevne syge og døde i Løbet af faa Dage. Dyrlægen erklærer det for almindelig Kalvedødelighed, der først kommer til Udbrud i den Alder.

Jyderup.

Ved Optagning hos os synes Kartofflerne (Magnum bonum) fuldkommen sunde, men der er uden paa den iøvrigt smukke blanke Skal nogle smaa hvide Knopper af Størrelse som et lille Knappenaalshoved, og naar Kartofflerne saa kules hen, mene vi, at der udvikler sig Raaddenskab herfra, thi da de vare kulede ned og havde ligget nogle Dage, lod jeg se til dem, og da var $\frac{1}{3}$ mere eller mindre raadne, og det viste sig ved bløde Pletter, hvor ud af der ved Tryk sprøjtede en hvid Vædske, lignende tyk Fløde; tillige paastod Folkene, at der viste sig paa Overfladen af Kartofflerne smaa hvide Mad-diker som Ostemaddiker. Det vilde være godt, om andre, der havde gjort lignende Erfaringer, meddelte disse.

Odder.

Arbejderforholdene have ligesom de foregaaende Aar været meget upaalidelige, og paa større Gaarde vilde det ligefrem være umuligt at faa Arbejdet gjort, hvis man ikke kunde faa Polakker.

Nord-Falster.

Ogsaa i denne Kreds arbejdes der ivrigt for Planteavlens Fremme, Præmiering af rene Markbrug, Planteavlstudstilling osv. Nylig blev afholdt en ganske interessant lille Udstilling i Maribo af de samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger. Der var ikke udstillet meget herfra Stiftet, men det var lykkedes at skaffe fortræffeligt oplysende og belærende Materiale tilveje fra forskellige Sider, hvilket blev ret grundigt studeret af de besøgende.

Hjørring.

Saaningen af Rugen — her den aldeles dominerende Sort Vintersæd — er overalt sket ualmindelig sent i for vaad Jord, og hos flere har man aldeles ikke kunnet saa. Al Vintersæd staar derfor svag og tynd. Af Pløjning er der meget lidt udført og Gødningskørsel har aldeles ikke kunnet ske. En meget stor Del Roer sidder i Jorden, der meget ofte er saa vaad, at den ikke kan bære Folk, end sige Hest og Vogn, og det er end ikke sjældent, at der staar blankt Vand mellem Rækkerne.

Frederiksborg-Egnen.

Roerne gennemgaaende mislykkede paa Grund af Frøets slette Spireevne. Kaalrabi og Turnips særdeles gode. Gulerødderne ere i de senere Aar aldeles mislykkede paa Grund af Snegleangreb.

Egnen Vest for Aarhus.

Om Folkeholdet kan siges, at Lønningerne ere adskilligt højere end ifjor, medens Tyendets Kvalifikationer staar i absolut Modsætning hertil. Paa de smaa saavel som paa de store Gaarde er Folkeholdet i mange Tilfælde saa vanskeligt og besværligt, at der hører en Engletaalmodighed til for at finde sig i de Tilstande, man er nødsaget til at underkaste sig. Vor Lovgivning lader her adskilligt tilbage at ønske: en ny Tyendelov, Indførelse af Pryglestraf for Overfald paa sagesløse Personer, en Indskrænkning af de utallige Smugkroer, der florere rundt om, vilde sikkert hæmme adskilligt paa de nuværende løse og utaalelige Forhold.

Egnen mellem Aalborg og Hadsund.

Ungkreaturer — naar de ere gode — ere efterspurgte, og det er vist en absolut Kendsgerning, at der er for faa Kreaturer til Stede i Landbruget; der bør lægges til, særlig Hundyr, efter større Maalestok, det maa absolut give en god Nettofortjeneste.

Assens-Eggen.

I Oktober, hvor Roerne, under heldige Vejrforhold, endnu kunne vokse en Del, har Vejret ogsaa lige til de sidste Dage været yderst slet, hvilket har reduceret Forventningerne om en stor Roeavl, og Jorden er nu saa opblødt, at det næsten er umuligt at køre paa den.

Hobro-Eggen.

At erstatte det købte kvælstofholdige Foder med selvavlet var jo meget ønskeligt, men Hestebønnen kræve gennemgaaende en bedre Jord end Gennemsnittet af denne Egns Jorder, og den modnes ogsaa tilmed meget sent; af tidligere Erfaring her fra Gaarden, hvor jeg en Del Aar dyrkede Bønner, og endog et enkelt Aar avlede over 3000 Pd. pr. Td. Land, blev jeg ked af denne Frugt, da Indhøstningen sjældent kunde tilendebringes før i Oktober, og Bønnerne var da gerne ude af Stand til at kunne males, med mindre de bleve blandede med lige saa meget eller lidt mere Majs.

Thy.

Konjunkturerne ere jo ret gode og i det hele synes det jo som om Tiderne maa kaldes bedre. Landbruget har igen vundet Tillid saavel ind- som udadtil, hvilket viser sig ved de ikke faa Ejendomshandeler med opadgaaende Priser.

Mittlolland.

Roeafgrøderne tegnede fortrinligt fra Foraaret. Spiringsbetingelserne vare nemlig saa gunstige som muligt og foranledigede, at Plantebestanden gennemgaaende blev særdeles god. Manglende Varme i Juli og August bevirkede imidlertid, at Rodudviklingen ikke holdt Skridt med Roernes i høj Grad lovende Bladudvikling. Resultatet af det hele synes at blive en jævn Middelhøst, og hermed bør man vel, i Betragtning af Sommerens forholdsvis ugunstige Karakter, være jævnt tilfreds.

Frederikssunds-Eggen.

Der er snarere Udsigt til en Tiltagen end til Aftagen af Bestanden af Slagterisvin, og med de nuværende gode Priser.

der have Udsigt til at holde sig, om end ikke stige, vil Landmændene sikkert gøre klogt i at lægge Vind paa en god og stor Svinebestand.

Fredericia-Egnen.

Stemningen blandt Folk er ret fortrøstningsfuld; en god Avl er bragt nogenlunde godt i Hus; der ventes et stort Udbytte kvantitativt, og det gælder da om at faa dette anbragt til en god Indtægt, og som Priserne nu ere, i Forbindelse med den ofte dyrtekøbe Erfaring, vil Landboerne være i Stand til at disponere bedre end blot for faa Aar siden.

Vordingborg-Egnen.

Af Plantesygdomme have vi ikke lidt i nogen nævneværdig Grad, derimod synes der at vise sig en Fare i Kornblomstfluen, og det vilde sikkert være meget ønskeligt, om man fik rigtig Rede paa dens Levevis, inden den faar gjort alt for megen Ulykke.

Bornholm.

Hestehandelen har i Løbet af Foraaret og Sommeren været ret livlig. Her er solgt mange Heste fra Øen til Priser fra 400—700 Kr. Kreaturhandelen har været ualmindelig livlig, og man kan snart sige her er udsolgt. Man har ladet sig friste til at sælge sine Udsætterkøer som Lødekøer til høje Priser i det Haab, at kunne købe igen, men det synes at være ret umuligt.

Egnen mellem Slagelse og Kallundborg.

De saakaldte bornholmske Stakke have absolut været en fortrinlig Høstmaade, og det har vist sig, at saadanne Stakke, selv om de ikke vare dækkede forsvarligt med Rivning, holdt sig udmærket godt, idet Blæsten meget hurtigt har kunnet tørre disse.

Askov-Egnen.

Analyseresultaterne fra den her i Egnen afholdte Rodfrugtstilling udviser noget mindre Tørstofindhold i Rodfrugterne iaar end de foregaaende Aar.

Skjern-Eggen.

Arbejderforholdene ere ikke forandrede, det skulde da være i Retning af højere Løn. Mange Gaardmænd manglede Karle til 1ste November; der forlangtes ikke ualmindeligt 400 Kr. i Løn, men det lader til, at Karlene maa slaa af paa deres Fordringer, og Lønnens Størrelse bliver nok som sidste Aar fra 200—300 Kr.

Nordøst-Fyen.

I det hele har det for Landmændene været en meget besværlig og kostbar Sommer. Meget er blevet ødelagt, Efteraarsarbejderne ere langt tilbage, Arbejdet er bleven daarligt udført. Paa flere Gaarde er kun en ringe Del af Vintersæden bleven saet. Store Arealer staa under Vand, og saafremt der ikke forestaar en lang tør Periode uden Frost, vil Efteraarsarbejderne langtfra blive tilendebragte.

Midt-Fyen.

Som bekendt er der om Efteraaret meget vigtige Arbejder at udføre som Forberedelse til kommende Aars Afgrøde, her til hører, foruden Vintersædens Saaning, tillige Gødningskørsel, Pløjning og Vandafledning. For disse Arbejders gode og rettidige Udførelse ere Udsigterne iaar ikke de bedste. Dels ere Arbejderne ikke fremmede ret godt efter Aarstiden og dels lægger Vejret og Jordens opblødte Tilstand store Vanskeligheder i Vejen derfor. Saafremt Vejret nu vil blive nogenlunde tørt og saafremt Vinteren ikke vil komme for tidligt, ville de energiske Landmænd, som ikke have spildt Tiden med Dampferskning, endnu kunne naa at faa disse Arbejder udførte rettidigt, men der vil være et stort Antal Bedrifter, hvor disse Arbejder ikke ville kunne tilendebringes indenfor en rimelig Tid og hvor en Del af dem derfor maa opsættes til Foraaret, hvad der i de fleste Tilfælde vil foranledige en betydelig Mindreavl i 1904. Thi Afgrødernes Størrelse i det kommende Aar beror for en stor Del paa Efteraarsarbejdernes rettidige og gode Udførelse og paa, at alle Vandløb og Drænledninger ere i Orden før Vinteren kommer.